

Úloha materiálního korektivu – společenské nebezpečnosti – v trestní politice státu

JUDr. Lukáš Hlouch

JUDr. Hana Plátěnková

Teoretickoprávní a filosofickoprávní aspekty pojmu „korektiv“

- Napětí mezi obecností normy a konkrétností právního případu - důležitost korektivních prvků v právu, příklady korektivů v právu
- Charakteristické rysy korektivu
- Korektiv jako projev spravedlnosti v právu

Charakteristika společenské nebezpečnosti jako materiálního korektivu

- Formálně-materiální pojetí trestného činu
 - § 3 odst. 1 TZ: Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.
 - § 3 odst. 4 TZ: Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou.
- Materiální korektiv jako konstitutivní prvek trestného činu
- Materiální korektiv jako hodnotící kritérium při určení sankce

Změna pojetí trestného činu - argumentace pro formální pojetí

- Argument obcházením okolností vylučujících protiprávnost
- Argument ideologickou aplikací trestního zákona
- Trestněprávní normy by měly být konkrétní a určité, což materiální korektiv nesplňuje
- Posílení jednoty interpretace a aplikace trestního zákona

Role materiálního korektivu v judikatuře

■ Jako konstitutivní prvek trestnosti činu:

- „Při úvahách, zda obviněný naplnil materiální znak trestného činu, je nutno podle praxe soudů vycházet z toho, že již stanovením formálních znaků určité skutkové podstaty zákon předpokládá, že při jejich naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zpravidla vyšší než nepatrný“. (NS: 8 Tdo 721/2006)
- Je kladen důraz na formální pojetí, materiální korektiv však není negován

Role materiálního korektivu v judikatuře

- „...při posuzování otázky, zda určitý skutek je či není trestným činem, je třeba jednak učinit závěr o tom, zda zjištěné skutkové okolnosti naplňují formální znaky trestného činu a poté se vypořádat s tím, zda skutek vykazuje takový stupeň nebezpečnosti pro společnost, který je materiální podmínkou trestnosti“

(NS: 5 Tdo 1152/2006)

Role materiálního korektivu v judikatuře

■ Jako hodnotící kritérium při určení sankce:

- Nabývá důležitosti mj. v otázce tzv. zvlášť nebezpečné recidivy (dle ust. § 41-42 TZ)
- „Principům spravedlivého trestání a rovnosti občanů před zákonem v právním státě nejlépe odpovídá, jsou-li *pravidelné* případy „běžné“ kriminality postihovány v rozmezí „*normálních*“ trestních sazeb, stanovených ve zvláštní části trestního zákona, ve kterých zákonodárce vyjadřuje typový stupeň společenské nebezpečnosti určitého druhu trestního deliktu a poskytuje soudům pevný rámec, v němž mají vyměřit konkrétní trest, vždy s přihlédnutím ke všem okolnostem případu...
Odchylení se od obecné trestní sazby jak v legislativě, tak v aplikační praxi, musí být podloženo zcela mimořádnými a náležitě zdůvodněnými okolnostmi.“ (Nález IV. ÚS 396/03)
- Polehčující a přitěžující okolnosti jako hodnotící kritéria obdobné povahy

Závěry

■ De lege lata:

- Společenská nebezpečnost je materiálním pramenem trestního práva
- Materiální korektiv je nedílnou součástí aplikační úvahy soudce při hodnocení viny i trestu, a to v implicitní nebo explicitní podobě
- Materiální korektiv sehrává hlavní úlohu při řešení „hraničních případů“

Závěry

■ De lege ferenda:

- Materiální korektiv zůstane ve své skryté podobě přítomen v předporozumění soudce i v případě zavedení formálního pojetí trestného činu
- I v implicitní podobě je materiální korektiv důležitým instrumentem trestně-právní aplikace práva